

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Een historische boom. Wie dikwijls genoeg van Haarlem naar Amsterdam spoort, heeft zeker, uitkijkende naar links, wel den grooten eenzamen boom opgemerkt, die aan den Spaarndammerdijk staat, tusschen Spaarndam en Halfweg. Deze boom is een der vele bezienswaardigheden, die de wandeling langs den Spaarndammerdijk zoo bijzonder aangenaam maken. Doe die wandeling dikwijls.

Wanneer ge dan bij den boom komt te staan, dan blijkt het een forsche esch te zijn, een heel prettig getuigenis van het feit, dat onze boomen den zoo beruchten wind wel kunnen doorstaan. Maar er is nog iets anders. De dikke stam is versierd met een gordel van rood-wit-blauw, onze nationale kleuren. Ik ken dien boom nu al zestig jaar en steeds was hij zoo versierd. Telkens worden de kleuren weer opgefrischt, naar ik meen door de goede zorgen van het Hoogheemraadschap Rijnland.

Deze esch is nu eens niet een natuurmonument, maar een historisch monument. Hij is een overblijvende van een groep esschen hier geplant ter herinnering aan een feit uit het beleg van Haarlem in 1572—1573. Dit beleg is met zijn tragisch slot nog heel wat indrukwekkender dan die van Leiden of Alkmaar.

Ge weet, dat destijds Amsterdam nog aan de Spaansche zijde was en langs den Spaarndammerdijk trok voortdurend manschap en materiaal van Amsterdam naar de belegeraars. Dat kwam dan meestal weer langs den Diemerdijk naar Amsterdam. Zoo werden dan deze beide dijken het tooneel van krijgsbedrijven der Watergeuzen die Haarlem te hulp kwamen.

En hier op de plek, waar die esch nu staat, was het dat de Watergeus 't Hoen een troep Spaansche speerruiters vernietigde, die onder weg was naar Haarlem. Ge kunt het heele verhaal lezen in Pieter Corneliszoon Hooft's Nederlandsche Historiën. De aanhef schrijf ik even over:

„Te deezertijd hield zich op het IJ een vrijbouter der Geuzen geheeten 't Hoen, die schalk in het overleggen, stout in 't uitvoeren, met onvoorziene aanslaaghen de wateren onveilig maakte. Deez', verspiet hebbende, hoe een bende speerruiters van Amsterdam naa Haarlem trok, liet zich voorstaan, dat ze zijne waren, indien hij hen op een rak dijk, daar ter zijde geen uitvlucht was, betrappen konde. Twee roeyjachten had hij bij zich, en boven achttien man niet een, wilde het echter waaghen, met dus een vuist vol volx. Ziende hen ter gewenschte plaatse, spreiden zij zich, en koomen ten deel van vooren, ten deel van achteren opklimmen. 'T weeke weder had ook den dijk geweekt; en de paarden het nog quaadt genoeg, zonder andere belemmering, alzo zij dikwijls door de korst heen stapten en ten buik toe in de modder schooten. Versmaadende nochtans de weenigte die hun 't hoofd bood, vorderden zij hunnen wegh, maar konden geen veirt maaken. Toen leggen de vrijbouters aan: en nauwlyx een scheut oft ze deed eenen man sneuvelen”.

Hooft vertelt dan verder hoe het heele detachement werd vernietigd.

Ik weet niet precies, wie die herinneringsboomen heeft laten planten en wanneer dat is gebeurd; wellicht in 't midden van de achttiende eeuw. De boom kan omtrent twee honderd jaar oud zijn, langzaam gegroeid.

De plek zag er in 1573 heel wat anders uit dan nu. De dijk mag half zoo hoog geweest zijn. Aan de Noordzijde werd hij bespoeld door het IJ en vermoedelijk was daar een flinke rietkraag, waarin 't Hoen en de zijnen zich konden verschuilen.

Aan de zuidzijde van den dijk lag een breede plas, die later verland is. Ge weet dat langs den heelen Spaarndammerdijk, van Amsterdam af tot Santpoort toe nog tal van aardige „braken” en moerassen zijn te vinden.

Een paar boeren, die aan 't werk waren, wisten niets van de geschiedenis van den boom. Anders voor een onderwijzer wel heel aantrekkelijk, dit geval aan de kinderen te vertellen.

Bij het opmaken van het Streckplan, waarbij Haarlemmerliede is betrokken zal stellig aan dezen boom wel aandacht worden gewijd. Hij valt dan niet onder „natuurbescherming” maar onder „landschapsbescherming”. De Spaarndammerdijk zelve telt in dat landschap dan mee als „waterstaatkundig monument”.

JAC. P. TH.

Herba britannica. Als ik mij niet vergis, las ik eens in een boekje van Van Eeden iets over het door de Romeinen in Friesland aangetroffen Herba britannica als algemeen gebruikt

geneesmiddel. Van Eeden meent, dat daarmee bedoeld is de Waterzuring (*Rumex Hydrolapathum*). Meenden de Romeinen, dat deze plant uit Engeland was overgebracht?

Evenwel heb ik deze Oeverzuring in het Friesch eens hooren aanduiden als Brittenkruwd. Britten nu beteekent in het Friesch een stuk van een laagveen-turf (mogelijk een overgebleven stuk na een rij precies afgestoken stukken). Er bestaat een Friesch spreekwoord „twâ britten foar ien turf”. Of er nu verband bestaat tusschen het Friesche „britsen” dat breken beteekent en brit = gebroken stuk turf durf ik niet te zeggen. Ook niet of Brittenkruwd haar naam ontleent aan het feit, dat de Herba britannica graag groeit aan afbrokkelende turfveenkanten en u zoudt waarschijnlijk meesmuilen van „stoute fantaisie” indien ik zou beweren dat Plinius „britannica” mogelijk een verbastering zou zijn van een Friesch woord. Wat zeggen de filologen hiervan?

Wommels.

D. G.

Berg-andoorn. Wellicht is het van belang, te vermelden dat ik dezer dagen in de omgeving van „t Klooster” bij Wapenvelde tusschen wilgenroosjes en vingerhoeden een paar planten vond van de geelbloeiende Berg-Andoorn (*Stachys recta*). De flora's noemen die plant bij ons als heel zeldzaam, daarom vermeld ik ze. Waar ze staat is eenige jaren geleden een oud huisje afgebroken, vervangen door een koepeltje, en 't puin werd in het boschplekje verwerkt; misschien doet dit iets ter zake?

HENR. M. J. BOK.

Het kweken van eigen broed door mieren-koninginnen. Met aandacht las ik de waarnemingen van den heer Sellar omtrent de eigenbroedverzorging van de *Formica-fusca* koningin (Febr.-nummer 1940).

Nu trof mij een der gespateerde zinnnetjes, nl. dat, waarin de heer S. zich afvraagt, hoe het mogelijk kan zijn, dat de fusca-koningin haar kroost opeet, ook bij overvloedig aanwezig voedsel. Inderdaad is de vraag aldus gesteld wel zeer absurd klinkend.

In verband met een onderzoek over parasieten-larven van bijen en wespen, waarover ik te zijner tijd hoop te publiceeren, zou ik de vraag willen stellen: Is het niet mogelijk, dat door de aanwezigheid van het voedsel *gepaard gaande met de toevallige ontdekking daarvan* slapende voedingsinstincten werden gewekt, die bij het aanvatten van de tere juist ontwikkelde imago's opnieuw tot uiting kwamen?

Zo zou juist de *aanwezigheid* van het voedsel infanticidie in de hand kunnen werken. Als de heer S. eens in deze richting zocht? Wie weet, wat hij nog ontdekt!

Biezeling.

B. J. J. R. WALRECHT.

Goudvink. 17 December '39 zag ik hier langs de Vliet een wijfjes goudvink. Of het de Noordse of de gewone was, kon ik niet uitmaken.

Leiden.

A. C. PERDECK.

Vogelobservaties in de omgeving van Zeist. In de afgelopen winter nam ik in het Zeister Bos een 4-tal goudvinken waar, toen de sneeuw daar op 27 Januari 1940 zeer hoog lag. Diezelfde dag vloog een groot aantal wilde ganzen over. Buizerden zag ik meermalen hoog in de lucht rondcirkelen boven de weilanden van het lage gedeelte van het Zeister grondgebied. Ook het torenvalkje komt hier voor. In de hoge bomen van de Slottuin zijn talrijke reigers weergekeerd. Op 16 April d.a.v. zag ik in een weiland vlak bij Bunnik een bonte kraai een tureluurtje, een grutto en 'n Kievit. — Tijdens de hevige koude herbergde Zeist eenige ongewone lijster-soorten: koperwiek, kramsvogel en beflijster. Onder de vele eenden in open water bevonden zich steevast twee meerkoeten. — Tjitjaffen zijn in groten getale aangekomen. — In mijn tuin vertoonde zich de kleine bonte specht. — In mijn nestkastje huizen pimpelmezen. De roodborst kwam met merels en mezen geregeld op het wintervoer. Vele witte kwikstaarten sloegen hier weer hun tenten op.

Zeist.

G. J. UITMAN.

GEVRAAGD:

Flora en Fauna der Zuiderzee, door Dr. Redeke.

Adres: S. D. DEINUM, Fahrenheitsingel 89, Amsterdam (O.).

I ex. 2e Artis-Album (Apen en Hoefdieren) van Verkade, compleet en in goeden staat.

Wapenvelde, „t Klooster”.

HENR. M. J. BOK.